

№4

2023 | ИЮНЬ

ЗАМОНАВИЙ ТАДҚИҚОТЛАР АХБОРОТНОМАСИ

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
SCIENTIFIC BULLETIN

ISSN: 2181-4554
DOI Journal 10.56017/2181-4554

ВЕСТНИК СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ-I, -4

**ЗАМОНАВИЙ ТАДҚИҚОТЛАР
АХБОРОТНОМАСИ**

I- , 4-

BULLETIN OF CONTEMPORARY STUDIES

VOLUME-I, ISSUE-4

ТОШКЕНТ – 2023

Бош муҳаррир:

Бахриддинов О. – юридик фанлар номзоди, доцент

Масъул муҳаррир:

Ахмедов Р. – социология фанлари бўйича фалсафа доктори

Таҳририят аъзолари:

Эгамбердиева А. – психология фанлари номзоди, доценти
Мирзабеков Ғ. – педагогика фанлари номзоди, доценти
Гафуров У. – иқтисод фанлари доктори, профессор
Насиров Р. – тарих фанлари доктори, профессори
Фозилов У. – юридик фанлар номзоди, доцент
Пўлатова Д. – фалсафа фанлари номзоди, доцент
Якубов И. – сиёсий фанлар номзоди, доцент
Азизов У. – социология фанлари бўйича фалсафа доктори
Матчанов А. – биология фанлари доктори, профессор
Зайтов А. – физика-математика фанлари доктори, профессор
Гафурова Д. – кимё фанлар доктори, доцент
Касимов И. – тиббиёт фанлари доктори, профессор
Марипова С. – геология-минерология фанлари номзоди
Каримова С. – фармацевтика фанлари номзоди, доцент
Матёқубова Т. – филология фанлари номзоди, доцент
Қодирова С. – санъатшунослик фанлари доктори, профессор
Сатторов З. – техника фанлари номзоди, профессор
Шодманов М. – қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди, доцент
Сафарова Н. – география фанлари номзоди, доцент
Мустаев Б. – архитектура фанлари бўйича фалсафа доктори
Якубжонова Ш. – география фанлари бўйича фалсафа доктори

Мазкур илмий-амалий ва таҳлилий-қийосий ахборотнома Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2023 йил 24 февраль куни № 065358-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Page Maker\Верстка\Саҳифаловчи: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: <https://imfaktor.uz>, 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй.

Телефон номер: +99893-114 47 41, E-mail: tahririyat@imfaktor.uz

© IMFAKTOR Pages, 2023 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2023 йил.

ЗАМОНАВИЙ ТАДҚИҚОТЛАР АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | BULLETIN OF CONTEMPORARY STUDIES

Юридик фанлар

ЖАМОЛДИНОВ Хумоюн Бахтиёрбек ўғли

*ИИВ Академияси “Тергов фаолияти кафедраси” ўқитувчиси,
юридик фанлар бўйича фалсафа доктори*

МИРЗАЕВ Анвар Сатторалиевич

*Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Академияси
мустақил изланувчиси*

[https://doi.org/ 10.5281/zenodo.8066245](https://doi.org/10.5281/zenodo.8066245)

ЎЗБОШИМЧАЛИК ЖИНОЯТИНИ ТЕРГОВ ҚИЛИШДА ИСБОТЛАНИШИ ЛОЗИМ БЎЛГАН ҲОЛАТЛАР

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада ўзбошимчалик жинояти бўйича терговга қадар текширув ҳаракатлари, тергов ҳаракатлари давомида терговчи томонидан исботланиши лозим бўлган ҳолатлар, жиноятни тергов қилишда қайси жиҳатларга эътибор бериш лозимлиги тўғрисида сўз юритилган. Шунингдек, мақолада ўзбошимчалик жиноятини тергов қилишда исботланиши лозим бўлган жиҳатларнинг алгоритми ишлаб чиқилган ва ўзбошимчалик жиноятини содир этилишини олдини олиш юзасидан Ўзбекистон Республикасининг жиноят кодексига таклиф ва тавсиялар илгари сурилган.

Калитсўзлар: қонун, давлат ҳокимияти, жиноят қонуни, жиноий жазо, ўзбошимчалик субъектлари, жабрланувчи.

ЖАМОЛДИНОВ Хумоюн Бахтиёрбек ўғли

*Преподаватель кафедры следственной деятельности
Академии МВД РУз, Доктор философии по юриспруденции*

МИРЗАЕВ Анвар Сатторалиевич

соискатель Академии МВД Республики Узбекистан

ОБСТОЯТЕЛЬСТВА, ПОДЛЕЖАЩИЕ ДОКАЗЫВАНИЮ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ПРОИЗВОЛЬНОГО ПРЕСТУПЛЕНИЯ

АННОТАЦИЯ

В этой статье рассказывается о следственных действиях, предшествующих расследованию произвольного преступления, об обстоятельствах, которые должны быть доказаны следователем в ходе следственных действий, о том, какие аспекты следует учитывать при расследовании преступления. В статье также разработан алгоритм аспектов, которые должны быть доказаны при расследовании произвольного преступления, и выдвинуты предложения и рекомендации для Уголовного кодекса Республики Узбекистан по предотвращению совершения произвольного преступления.

Ключевые слова: Закон, Государственная власть, уголовное право, уголовное наказание, субъекты произвола, потерпевший.

JAMOLDINOV Khumoyun Baxtiyorbek ugli

*Lecturer of the Investigative Activity Department of the Academy
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan,
Doctor of Philosophy in Law*

MIRZAEV Anvar Sattaralievich

*applicant of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the
Republic of Uzbekistan*

CIRCUMSTANCES TO BE PROVED IN THE INVESTIGATION OF AN ARBITRARY CRIME

ANNOTATION

This article tells about the investigative actions preceding the investigation of an arbitrary crime, about the circumstances that must be proved by the investigator during the investigative actions, about what aspects should be taken into account when investigating a crime. The article also develops an algorithm of aspects that must be proved during the investigation of an arbitrary crime, and puts forward proposals and recommendations for the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan to prevent the commission of an arbitrary crime.

Keywords: Law, State power, criminal law, criminal punishment, subjects of arbitrariness, the victim.

Жиноят-процессуал қонуни барча турдаги жиноятлар учун исботланиши керак бўлган ҳолатларнинг ягона ва универсал рўйхатини белгилаб беради, уни фақат вояга етмаганлар содир этган жиноятларга ва руҳий ҳолати бузилган шахслар томонидан содир этилган тузатиш ҳаракатларига нисбатан тўлдиради. Айнан исботлаш предметини ташкил етувчи ҳолатларни тўлиқ аниқлаш ишончли далиллар базасини шакллантириш, ҳар томонлама ва тўлиқ тергов ўтказишнинг калитидир.

Шу муносабат билан В.К.Гавло ва ҳаммуаллифлари шу нарсани тўғри таъкидлайдиларки, жиноят-процессуал қонунида ўз ифодасини топган исботлаш предмети пировард (стратегик) мақсад - жиноят ишини тергов қилишдир.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 82-моддаси қоидаларини мазкур кодексининг Махсус қисмининг ўзига хос нормалари ва ушбу тоифадаги қилмишларни содир этишни тартибга солувчи қонунлар билан интеграциялашуви алоҳида турдаги жиноятлар гуруҳи учун исботлашнинг аниқ предметини ташкил қилади. Тегишли тоифадаги ишлар учун аниқланиши керак бўлган ҳолатлар рўйхатини тақдим этиш, терговчи учун ўзига хос ташкилий-тактик кўрсатма вазифасини ўтабгина қолмай, тергов жараёнида бўшлиқ ва ноаниқликларга йўл қўймаслик билан бирга, криминалистик мазмун ҳам касб этади.

Шу муносабат билан, ўзига хос криминалистик усуллари таркибидаги ушбу элементнинг ҳолати тўғрисида бугунги кунгача давом этаётган муҳокамалар жуда ўринлидир. Ушбу мунозарада қатнашган россиялик олимларнинг аксарияти жиноятларнинг тегишли тоифаларини текшириш учун исботлаш предметининг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш муҳимлигини алоҳида таъкидлашади. Бироқ, улар маълум бир маълумотлар жамланмасининг жойлашишини аниқлашга нисбатан ноаниқ ёндашувни ҳам намоён этадилар.

Шундай қилиб, айрим тадқиқотчилар ушбу тоифадаги ишларда аниқланиши ва текширилиши лозим бўлган ҳолатлар белгиларининг тавсифини жиноятларнинг криминалистик тавсифи таркибига киритадилар. Ёки криминалистик тавсифи исботлаш предметининг барча элементларини қамраб олиши керак, деб ҳисобланади.

Бирок, бизнингча бундай позицияларга ажратилмайди. Гарчи уларда жиноят содир етилишининг ўхшаш ҳолатлари тўғрисидаги маълумотлар мавжуд бўлса-да (жиноятнинг содир етилган жойи ва вақти, усули, жиноятчининг шахси тўғрисидаги маълумотлар ва бошқалар), жиноятнинг криминалистик тавсифи ва исботлашнинг ўзига хос предмети бир-бирига боғлиқ бўлмаган муаммоларни ҳал қилиши туфайли бу ҳолатлар турли томонлардан кўриб чиқилиши лозим.

Криминалистик тавсиф бу маълум бир гуруҳ жиноятларни содир этишнинг умумлаштирилган қонуниятларини жамлаган жиноятнинг илмий абстракцияси, ахборот модели ҳисобланади. Жиноятнинг алоҳида турларини тергов қилиш бўйича терговчининг фаолиятига келсак, айнан йўналтирувчи маълумотлар терговнинг типик вариантларини шакллантиришга ва жиноят иши учун аҳамиятли бўлган ҳолатлар мажмуини аниқлашга ёрдам беради.

Исботлаш предмети ҳам умумлаштириш натижаси бўлса-да, криминалистик тавсифнинг ретроспектив хусусиятидан фарқли ўларок, перспектив яъни истиқболли характерга ега, ва шу жиҳатдан, терговчини ҳар бир жиноят иши учун алоҳида турдаги жиноятлар учун тузилган ҳолатлар тўпламини аниқлашга ундайди.

Кўпгина муаллифлар, бошқа нарсалар қатори, жиноятларнинг криминалистик тавсифидан ажратилган махсус криминалистик методикасининг мустақил элементи мақомини исботлаш предмети сифатида тан оладилар.

Баъзи адвокатлар жиноятларнинг тегишли тоифаси бўйича исботланиши керак бўлган ҳолатларнинг бирламчи рўйхатига ега бўлишни ва агарда бу элемент жиноятнинг криминалистик тавсифидан олдинда кўзда тутилган бўлса ҳам, уни тўғри ва мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар.

Бирок, бизнингча бу ҳолат мантиққа мутлақо яқин эмас ва тегишли криминалистик усуллар сифатида қўллаш жиҳатидан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари учун ноқулай ҳисобланади. Муайян ўзига хос криминалистик методиканинг қоидалари билан танишган ҳолда, мутахассислар (айниқса янги бошловчилар ёки илгари ушбу тоифадаги жиноятларни тергов қилишга ихтисосланмаганлар) биринчи навбатда тегишли тоифадаги жиноятларни содир этишнинг типик шакллари нимадан иборатлиги ҳақида тасаввурга ега бўлишлари керак: улар қайерда ва қачон, ким томонидан ва қандай йўллар билан содир етилганлиги ва бошқалар каби. Ва фақат ушбу жиноятнинг ахборот моделини билган ҳолда, исботлаш учун зарур бўлган доирада тавсиялар бериш тўғри бўлади. Шундан кейингина, тергов ва бошқа процессуал ҳаракатларнинг тегишли алгоритмининг, сўнгра индивидуал тергов ҳаракатларини ишлаб чиқаришнинг тактик хусусиятларини белгилайдиган дастлабки тергов ҳолатларининг жуда мос ва мантиқий изчил рўйхати ҳосил бўлади.

Криминалистик тавсиф “терговда ёрдамчи рол ўйнайди” деган гап ҳақиқатан бор гапдир, сабаби “ у боши берк кўчага кириб қолинган вазиятда фойдали маълумотларни олиш мумкин бўлган маълумотлар банки бўла олади”, агарда, исботлаш предмети тўғридан-тўғри меъёрий қоидалардан келиб чиқадиган бўлса, биз уни етарли даражада ишонарли деб ҳисоблай олмаймиз.

Енг аввало, имкон қадар “боши берк кўча” га кириш керак, фақат тергов боши берк кўчага кирганда эмас, балки жиноятларнинг криминалистик хусусиятларига мунтазам равишда мурожаат қилиш керак бўлади. Маълумки, боши берк кўчада олиб борилган тергов, ҳатто вақт ўтиши билан жиноят изларининг табиий ва мантиқий йўқолиб кетиши натижасида далилларни йўқотиш хавфи туғилади. Иккинчидан, криминалистик тавсиф ва тергов ҳолати ўртасидаги боғлиқликни ўрганган бир қатор муаллифларнинг фикрига кўра, тергов ҳолатининг ахборот компоненти нафақат далилларга асосланган ахборотни, балки йўналтирувчи маълумотларни ҳам кўзда тутиши мумкин. Шунга кўра, жиноятнинг ўзининг криминалистик тавсифида мужассамланган ахборот модели кўпинча йўналтирувчи маълумот деб аталади.

Бироқ, одатда, дастлабки тергов ҳолатларидан кейин скриминалистик тавсифни тақдим этиш ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келмайди.

Баъзи муаллифлар таҳлил қилаётганимиз элементларнинг устуворлилигига еътибор қаратишни тўғри деб баҳолаб, уни “ушбу турдаги (гурух) жиноятларни тергов қилишда аниқланиши керак бўлган ҳолатлар” деб аташ зарур деб ҳисоблайдилар.

Шу тариқа, муаллифлар жиноят-процессуал фанининг доктринал қоидаларидан олинган “далил” тушунчаси билан солиштирганда “аниқлаш” тушунчасининг янада нейтрал ва кенгроқ маъно англатишини таъкидлайдилар.

Муаллифлар “аниқланиши лозим бўлган ҳолатлар” тушунчасини “исботланиши лозим бўлган ҳолатлар” тушунчасига нисбатан қўллашнинг мақсадга мувофиқлигини тергов жараёнида нафақат бевосита исбот қилиниши керак бўлган ҳолатлар, балки исбот қилишга ёрдам берадиган оралиқ ҳолатлар деб аталадиган ҳолатлар ҳам кўпинча жинойий аҳамиятга егаллиги билан изоҳлайдилар. Масалан, гувоҳнинг шахсини, унинг гумон қилинувчи билан муносабатларини тавсифловчи маълумотлар уни сўроқ қилиш тактикасини муваффақиятли шакллантириш, шунингдек, бошқа тергов ҳаракатларини амалга оширишда иштирок этиш имконини беради.

Бироқ, бизнингча, шу йўли билан маълум бир усулнинг ушбу элементининг беихтиёр равишда “хиралашшига” олиб келиши мумкин. Ишда иштирок етувчи шахсларнинг тегишли тоифаси билан психологик алоқа ўрнатишнинг ўзига хос хусусиятлари сўроққа тайёргарлик кўриш бўйича тавсиялар ишлаб чиқишда ҳисобга олинниши керак, бу “тергов ҳаракатларининг тактикаси хусусиятлари” еса криминалистик методикасининг таркибий элементи (бошланғич ёки кейинги) ҳисобланади. Худди шундай, мазмунга алоҳида криминалистик методика усулларининг умумэътироф этилган элементларини ва ушбу муаллифлар томонидан таклиф қилинган, терговга тегишли бўлган, лекин махсус исбот талаб етмайдиган бошқа ҳолатларни бевосита “жойлаштириш” мумкин.

Шунингдек, биз ҳуқуқни қўллаш амалиётини ўрганиш натижалари асосида ўзбошимчалик ҳолатларида исботлаш предметининг муаллифлик вариантини шакллантириш тўғрисида ишлар олиб бордик. Шунингдек, ўзбошимчаликларни тергов қилиш бўйича чуқур монографик тадқиқотларнинг йўқлиги нафақат тергов сифатининг пастлигига, суриштирувчи ва терговчилар томонидан бир қатор камчиликлар ва ноаниқликларга йўл қўйилишига таъсир қилади.

Биз аввалига бошқа жиноятлар яъни, ўғирлик, автомашинани ўғирлаш (ўғирлаб кетиш) мақсадида эмас балки қонунга хилоф равишда тортиб олиш, талон-тарож қилиш, товламачилик ва бошқалар, асосида қўзғатилган ўзбошимчалик билан боғлиқ жинойий ишларнинг катта қисмини кузатдик.

Кейинчалик, дастлабки терговнинг кейинги босқичида ёки фақат суд муҳокамасида айбдорларнинг ҳаракатлари ўзбошимчалик сифатида қайта таснифланган. Айрим ҳолларда, суд муҳокамаси босқичида давлат прокурори “дастлабки” жиноятни содир этиш айбловини қисман олиб ташлаган бўлса, бошқаларида судланувчининг ҳаракатларини қайта ўзгартириш фақат ҳукмда қайд етилган.

Амалиёт шуни кўрсатадики, “жабрланувчи” ни исботлашда енг катта заифлик айбдор томоннинг ҳар қандай фойда олиш мақсадида ҳақиқий ёки фараз қилинган ҳуқуқига, айбдорнинг ҳар қандай мол-мулкка егалик қилиш ёки бошқа мулкларга ега бўлиш (фойдаланиш) бўйича ҳақиқий ёки фараз қилинган ҳуқуқининг мавжудлиги, шунингдек жабрланувчига етказилган зарарнинг жиддийлигига еътироз билдириш фактининг мавжудлигини аниқлаш.

Аммо айнан шу фактнинг исботи ўзбошимчаликни бошқа жиноятлардан, биринчи навбатда, ўзганинг мулкни қонунга хилоф равишда (яширин ёки ошкора) тортиб олишда ҳам ташқи кўринишда намоён бўладиган ғаразғўйлик ва ғаразғўй -зўравонлик йўналишидан тўлақонли ажратиш имконини беради.

Ўқув-услубий криминалистик адабиётларда ўзбошимчалик ҳолатларида аниқланиши керак бўлган ҳолатларнинг қуйидаги рўйхати келтирилган:

1. Ўзбошимчалик ҳаракатлари қачон, қайерда, ким томонидан ва қандай мақсадда содир етилганлиги билан боғлиқ ҳолатлар;

2. Ўзбошимчалик билан содир етилган ҳаракатларни содир этишнинг табиати ва усули;

3. Айбдор шахснинг амалга оширилиш тартиби бузилган ҳуқуқларнинг мавжудлиги ёки йўқлиги;

4. Ўзбошимчалик содир этишда иштирокчилар доираси, жиноят содир этишда бажарадиган роллари;

5. Ўзбошимчалик натижасида етказилган зарарнинг хусусияти ва миқдори; етказилган зарар жиддийми ёки йўқми;

6. Ушбу турдаги жиноятни содир этишга қандай ҳолатлар сабаб бўлган.

Бирок, бу ҳолатлар рўйхати тузувчилари томонидан тан олинганидек, тўлиқ эмас. Аксинча, у ҳаддан ташқари хомаки ва ихчам кўринишда қабул қилинади ва исботлаш учун муҳим бўлган бир қатор ҳолатларда бўшлиқларни келтириб чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 82-моддаси, ҳамда Жиноят кодексининг 229-моддаси қоидаларини ўрганилган жиноят ишлари шаклида эмпирик манбалар билан бирлаштиришган ҳолда, биз ўзбошимчалик ҳолатларида исботланиши керак бўлган қуйидаги ҳолатлар рўйхатини ишлаб чиқдик:

Айбдор рухсат етилмаган, норматив тартибга зид бўлган ҳаракатларни содир этганми;

Айбдор томонидан еътибордан четда қолган вазиятни қонуний ҳал қилиш тартиби қандай норматив ҳужжат асосида тартибга солинади;

Айбдор шахс ўзи еътироз билдирган субъектив ҳуқуққа егами;

Жабрланувчи ва айбдор ўртасида муайян субъектив ҳуқуқ бўйича баҳс (низо) мавжудлиги;

Ўзбошимчалик ҳаракатлари содир етилган вақт;

Айбдор жабрланувчининг мол-мулкани рухсатсиз ушлаб турган ёки бошқа мулклардан маҳрум қилган ҳолат муддати (давомийлиги);

Ўзбошимчалик ҳаракатлари содир етилган жой, ўзбошимчаликни содир этган шахс томонидан танланган моддий бойликлар ва бошқа нарсаларни кўчириш ва сақлаш жойи;

Айбдор шахсларнинг ўзбошимчалик ҳаракатларининг бевосита намоён бўлганлиги;

Жиноят содир этишнинг қандай воситаларидан фойдаланилган: воқеа содир бўлган жойга борганида, бевосита ўзбошимчалик билан ҳаракат қилганда, ўзбошимчалик объектини мусодара қилганда, кўчирганда ва қонунга хилоф равишда ушлаб турганда;

Жабрланувчига тегишли қандай мол-мулк ўзбошимчаликни содир этган шахс томонидан қонунга хилоф равишда олиб қўйилган ва (ёки) шикастланган, йўқ қилинган; етказилган мулк зарар миқдори;

Жабрланувчиларга нисбатан зўравонлик қўлланганми, зўравонлик қўллаш таҳдиди билдирилганми ва қандай шаклда; айбдорларнинг ҳаракатлари жисмоний ва (ёки) маънавий зарар етказганми, қай даражада;

Жабрланувчига етказилган зарарнинг жиддий эканлигини тасдиқловчи далилларнинг мавжудлиги;

Ўзбошимчалик билан содир етилган ҳаракатларнинг ким томонидан содир етилганлиги (айбдорларнинг ижтимоий-психологик хусусиятлари); ўзбошимчалик билан содир етилган ҳаракатларнинг иштирокчилари сони, ҳар бирининг роли ва ўзига хос ҳаракатлари;

Ўзбошимчалик ҳаракатларини содир этган шахс томонидан жабрланувчига ва бошқа шахсларга, унинг фикрича, жабрланувчининг ҳаракатлари билан бузилган субъектив ҳуқуқини тиклаш шартлари сифатида қандай талаблар қўйилган;

Ўзбошимчалик қилишнинг сабаблари нимада;

Ўзбошимчалик ҳаракатларини содир этган шахснинг ноқонуний хатти-ҳаракатлари учун жиноятни ва жазоланишини истисно қилувчи ҳолатлар мавжудлиги;

Ўзбошимчалик учун жазони енгиллаштирувчи ва (ёки) оғирлаштирувчи ҳолатларнинг мавжудлиги (йўқлиги);

Айбдорни жинойий жавобгарликдан ва ўзбошимчалик учун жазодан озод қилишга олиб келиши мумкин бўлган ҳолатлар мавжудлиги;

Ўзбошимчалик содир этишга ёрдам берган ҳолатлар мавжудлиги, шу жумладан, жабрланувчининг қонунга хилоф хатти-ҳаракатлари нуқтаи назаридан, ушбу жиноятни содир этиш учун зарур бўлган ҳолатларнинг мавжудлиги.

Демак, жиноят-процессуал қонунда тартибга солинган кўрсатилган ҳолатлар мажмуини исботлаш предметлари ёрдамида аниқлаштириш ўзбошимчаликларни текширишнинг ҳар томонлама тўлиқлигини таъминлайди. Шу билан бирга, тергов жараёнини рационализация қилиш, тегишли тергов ҳаракатларини тактик жиҳатдан ўз вақтида ёки аксинча, муддатидан олдин амалга ошириш натижасида далилий маълумотларнинг йўқолишининг олдини олиш учун вазиятга қараб ёндашув талаб этилади, унинг ўзига хослиги еса кейинги бандда таҳлил қилинади.

IQTIBOSLAR/СНОСКИ/REFERENCES:

- 1.** Гавло.В.К., Ключко.В.Е., КимД.В., Судебно следственные ситуации психолого криминалистические аспекты. Монография. Барнаул, 2006 - с.150.
- 2.** Каневский Л.Л. Дискуссионные проблемы сущности типовой криминалистической характеристики преступлений и ее использования в процессе расследования Вестник криминалистики. Вып.1. М. Спарк,2002-с. 29-30.
- 3.** Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. М.Мегатрон XXI, 2000-с. 103; Возгрин И.А. Курс криминалистики (основы методики преподавания). СПб., 1998-с. 168; ВозгринИ.А.Научные основы криминалистической методики расследования преступлений. Ч. 4. СПб., 1993-с. 35.
- 4.** Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. От теории к практике. М., 1988-с. 191; Белкин Р.С. Курс советской криминалистики. Т.3.М., 1979-с. 202-203.
- 5.** Бурданова В.С. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу, как важнейший элемент частных криминалистических методик Вестник криминалистики. Выш. 2. М.Спарк, 2001-с. 40-41.
- 6.** Драпкин Л.Я. Предмет доказывания и криминалистические характеристики преступлений Межвуз. сб. науч. тр. Свердловск, 1979. Выш. 69. Криминалистические характеристики в методике расследования преступлений. с. 11-18.
- 7.** Пантелеев И.Ф. Методика расследования преступлений. М., 1975-с. 9 -10.
- 8.** Каневский Л.Л. Дискуссионные проблемы сущности типовой криминалистической характеристики преступлений и ее использования в процессе расследования Вестник криминалистики. Вып. 1. М. Спарк, 2002-е. 29-30.
- 9.** Фирсов Е.П. Типовая структура методик расследования отдельных видов преступления Вестник криминалистики Отв. ред. А.Г. Филиппов Вып. 1 М.Спарк, 2003-с. 33-35; Бурданова В.С. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу, как важнейший элемент частных криминалистических методик Вестник криминали.истики. Вып. 2. М. Спарк, 2001-с. 41.
- 10.** Бурданова В.С. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу, как важнейший элемент частных криминалистических методик Вестник криминалистики. Вып. 2. М.Спарк, 2001-с. 40-41.
- 11.** Коновалов.С.И.Теоретико-методологическиепроблемыКриминалистики Монография Ростов на Дону,2001-с.188-189.Филиппов А.Г.Общие положения методики расследования отдельных видов и групп преступлений (криминалистической методики) Криминалистика.Учебник Подред.А.Г.Филиппова, А.Ф.Волынского.М,1998-е 332.
- 12.** Орешкина Т. Самоуправство: понятие, признаки, соотношение с самозащитой гражданских прав и злоупотребление правом Уголовное право.2008. №2.
- 13.** Квалификация иметодикарасследования самоуправства.Методические рекомендации. Новосибирск: ВНИИ МВД по СФО, 2007.

ЗАМОНАВИЙ ТАДҚИҚОТЛАР АХБОРОТНОМАСИ

I-ЖИЛД, 4-СОН

ВЕСТНИК СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ТОМ-I, НОМЕР-4

BULLETIN OF CONTEMPORARY STUDIES
VOLUME-I, ISSUE-4

“Замонавий тадқиқотлар ахборотномаси”
электрон журнали 2023 йил 24 февраль
куни № 065358-сонли гувоҳнома билан
оммавий ахборот воситаси сифатида
давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти
чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент
шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ,
Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99893-114 47 41

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz

